

Oslobođenje: Intervju sa visokim predstavnikom Christianom Schmidtom

Razgovarala: Vildana Selimbegović

Oslobođenje: Bosna i Hercegovina je blokirana: kako ćemo pričati o Otvorenom Balkanu i razvoju privrede kad nam nad glavama visi prijetnja ratom? Šta će uraditi OHR?

Christian Schmidt: Moj zadatak je da spriječim da se kriza dalje razvija. Zato mi je potrebna podrška međunarodne zajednice. Mislim da je imam, minus 1.

Oslobođenje: Govorimo o Rusiji, a Kina, Višegradska grupa?

Christian Schmidt: Kina nije potpisnica Daytonu. Kad je Višegradska grupa u pitanju, imao sam dobre konsultacije sa češkom stranom. Mislim da i Evropska unija ima odgovornost i da će je imati mnogo više.

Oslobođenje: Hoće li je preuzeti?

Christian Schmidt: Hoće. Mislim da samo moramo razgovarati o strateškim posljedicama politike. I u PIC-u (Vijeće za implementaciju mira u BiH) postoji ideja da se može jednostavno sa Daytonu preći u Bruxelles, ali mislim da se mora tačno razmotriti kako treba da izgleda taj prelazak. Ja razmišljam o onim međukoracima koje treba napraviti. O koračićima. Vidite, ako neko ima 25 godina, oženi se ili uda i razmišlja gdje će svoj život organizovati, sama informacija da se na nečemu radi neće mu biti dovoljno jak argument da ga zadrži. I ja bih više volio vidljivije dejstvo EU. I to ne samo zbog ekonomskih pitanja, već i vladavine prava jer je vladavina prava jedna vrlo važna tačka. Recimo, Pribeov izvještaj, dostavljen Evropskoj komisiji prije tri godine je

izvrstan, ali, nažalost, sada je samo slovo na papiru. Zato pozivam sve da vrlo konkretno počnemo raditi na nezavisnom pravosuđu, borbi protiv korupcije, pravnoj sigurnosti. Treba nam jasna slika po pitanju zemljišnih knjiga, osjećaj svakog pojedinca da ga tretiraju pravedno i da imaju instance koje će se pobrinuti da pravo vlada. Ja i zato kažem da priču gospodina Dodika o visokom predstavniku uopće ne mogu smatrati ličnom, ali npr. ako se napadi odnose na Ustavni sud, mislim da se to teško može tolerisati. Osnova suživota je zajedničko pravo, a otkako smo ukinuli apsolutizam, ne znam da je bilo kakav vođa iznad zakona.

Oslobođenje: Kako vidite odnos susjeda prema BiH?

Christian Schmidt: Predsjednik Vučić mi je odao vrlo velike počasti u Beogradu kada sam bio. I zaista imam osjećaj, u svim susjednim zemljama, da niko ne želi dovesti u pitanje teritorijalni integritet BiH. Primijetio sam da me, u temama o kojima smo razgovarali, gospodin Vučić podržava, a imam i podršku gospodina Plenkovića.

Oslobođenje: Uoči odlaska u Rusiju Milorad Dodik je opet govorio o Vama: kaže da ne postojite ni Vi, ni OHR pa ni osoblje u Uredu visokog predstavnika. Ima li Vas, gospodine Schmidt?

Christian Schmidt: S obzirom na to da sam odgojen na evropski način, da budem pristojan, nisam navikao da slušam tolike uvrede i uopće ne želim da obrazlažem bilo šta gospodinu Dodiku. Šta on želi time postići? Evo, ja sam tu, kako bih razgovarao o poboljšanju. Da li je on ikada čuo da sam nešto rekao protiv Republike Srpske? Je li ikada pokušao da razgovara sa mnom o tome da li bi se i kako moglo promijeniti nešto u Ustavu? I kakva je to strategija? Blokada i uvrede – to su znaci slabosti.

Oslobođenje: Dobro zvuči, međutim najavio je kako će sve probleme iznijeti ruskom predsjedniku Vladimiru Putinu koji,

kaže, ima razumijevanja, a Vama je isporučio ultimatum: da bi se odblokirale institucije Bosne i Hercegovine, zahtijeva da povučete "Inzkov zakon", zapravo Izmjene Krivičnog zakona BiH kojima se zabranjuje negiranje genocida i zločina od perioda Drugog svjetskog rata. Razmišljate li o tome?

Christian Schmidt: Već sam najavio da smatram da bi bilo ispravno da se Parlament bavi ovom materijom. Ja sam naviknut da se o pitanjima govori mirno, trezveno i strukturisano. Ne sa bezbroj napada na svakoga. U ova pitanja se ubraja i način ophođenja prema srpskim žrtvama u Jasenovcu. Za mene je u središtu zaštita sjećanja na žrtve, sve žrtve i zaštita njihovog dostojanstva. To je evropski standard. I na toj osnovi se može i mora razgovarati. Nema razlike među žrtvama. Ono što me više brine jeste da nam nije pošlo za rukom da mladoj generaciji pružimo mogućnost pomirenja nad grobovima, pomirenja unatoč grobovima. Kada Dodik bude sa gospodinom Putinom razgovarao na tu temu, sigurno će i od Putina čuti kako je intenzivna saradnja između Ruske Federacije i Njemačke, unatoč grobovima žrtava koje su pale. I upravo zbog nekih neprimjerenih i neljubaznih izjava, ja to ne želim adresirati Dodiku, već želim svim drugim građanima i građankama BiH reći da je meni, kao Nijemcu, jasno kakvu odgovornost imaju upravo Nijemci u vezi sa tim. Zbog toga sam i spreman da o mnogim stvarima razumno razgovaram. Vrlo dugo i intenzivno sam razgovarao upravo sa Aleksandrom Vučićem o Jasenovcu i Kragujevcu. Sa Aleksandrom Vučićem razgovaram kao s nekim ko je i u vlastitoj porodici imao ružnih iskustava. Respekt prema mrtvim bi trebao da ne dozvoli da mrtvi budu tema za političku debatu. Možda je to neki nivo koji gospodin Dodik ne poznaje. Ali, mogu mu reći da su svi političari lično odgovorni da ne postignemo kao rezultat da ono što se desilo ispadne da se uopće nije desilo. Naša je odgovornost da spriječimo da mlada generacija završi u nekoj sličnoj katastrofi. I ako na taj način govorite o toj temi, onda ćete shvatiti da šifra Inzkov zakon uopće nije dovoljna. Evo, ja pozivam na razgovor.

Oslobođenje: Pozivate na razgovor o sudskoj presudi Haškog tribunala ili...

Christian Schmidt: Ne. U dopisu Parlamentu ću napraviti svoje prijedloge jer je Parlament adresa kojoj se želim obratiti. Iako već sada mogu reći da bih smatrao ispravnim ako bi se i civilno društvo bavilo ovom temom. I OSCE može biti od pomoći, ali da budem iskren, ovo je tema koju BiH mora sama sa sobom i među sobom razjasniti. Možda ćete i stoga zaključiti da imam određenu rezervu da ja mijenjam ili prilagođavam zakon. Ne. To je nešto što mora doći iz BiH.

Oslobođenje: Mislim da je problem što se u BiH raspravlja o presudama. Da smo ih provodili, sada govorim o presudama Evropskog suda za ljudska prava, do sada bismo imali izmijenjen Izborni zakon.

Christian Schmidt: Dakle, presuda Sejdić-Finci mora postati dio Izbornog zakona. Isto tako kao i prijedlozi Venecijanske komisije, pa ista je komisija i za moju zemlju pravila prijedloge. I mislim da gospođa Eichhorst i gospodin Palmer smatraju da su oni ti koji koji trebaju da pomognu da se nešto napravi, zato im mogu samo željeti uspjeh u njihovom radu. Međutim, mislim da bez tzv. tehničkih ispravki i onih prijedloga Venecijanske komisije, te presuda Evropskog suda za ljudska prava nema dugoročnih rješenja. A BiH rizikuje da se u Vijeću Evrope ova tema stavi na dnevni red.

Oslobođenje: Gospodine Schmidt, jasno Vam je kao i meni da gospodin Čović, lider HDZ-a BiH, ne pristaje na primjene evropskih presuda, kao što Vam je jasno da se ne hvali gospodin Dodik slučajno da on na ovom projektu radi od 2010. godine: ili Vi mislite da Dodik laže kada tvrdi kako u evropskoj administraciji u Bruxellesu ima saveznike?

Christian Schmidt: Vidite, i meni je rečeno isto tako da me Moskva podržava. Ali se to ipak ne treba brkati sa političkom pozicijom. Kao neko ko poznaje Dodika već godinama, evo jedna

blaga napomena međunarodnoj zajednici: ako se čak i dopusti na Balkanu da imamo uspone i padove u retorici malo jače nego negdje drugdje, mora se ipak imati dovoljno senzibiliteta da se shvati da iz retorike nastaje politika. Ne znam da li je taj senzibilitet postojao zadnjih deset godina. Međunarodna zajednica je reaktivna i ako nema izvještaja da u nekoj regiji ima ne samo dima već i vatre, onda je ona jednostavno makne sa karte kriznih žarišta. A to je površno. Upravo zbog toga sam napisao tako drastičan izvještaj za UN. Politička blokada jednostavno zemlju vodi u veliku krizu i mi se ne možemo praviti kao da treba samo sa Dodikom biti ljubazan i pitati ga šta bi on eto sada volio sljedeće. To neće riješiti ništa, to njemu može samo da otvori apetit i da traži još. Obrnuto bi isto tako postojala potreba da se Dodika malo uhvati za nos i da se kaže – šta su sad problemi? U kojem se dijelu RS u odnosu na Federaciju, u odnosu na državu smatra ili osjeća zapostavljenim? I ja dolazim iz države u kojoj sam imao bezbroj diskusija sa našim saveznim pokrajinama, npr. o zakonu o šumama. Međutim, naučio sam da treba doći sa konkretnim tačkama i onda se o njima može razgovarati. Ovdje, npr. i o disfunkcionalnosti u Federaciji.

Oslobođenje: I Federacija je u blokadi.

Christian Schmidt: Da. Ali blokada nije put politike. I zbog toga ja svoj zadatak shvatam tako da ne samo da treba rješavati sadašnje blokade nego i spriječiti buduće.

Oslobođenje: Hoćete li Vi onda Dodika povući za nos, za uši, sankcionirati? Hoće li to učiniti SAD, EU, Velika Britanija ili će on održati obećanje o blokadi do naredne godine u ovo doba?

Christian Schmidt: Mislim da se Dodiku previše otvara prostora i da je on počastvovan što je stalno u centru pažnje. Mislim da moramo razgovarati o mogućim konkretnim pitanjima. Dodik je, recimo, jako elokventan, ali kad je dao posljednji intervju u kojem se bavio ekonomski razvojem, poslovima za

mlade ljude u BiH da bi oni ostali u ovoj zemlji? Evo mog prijedloga Dodiku: manje jakih riječi, a više rada.

Oslobođenje: Dodik ne govori o BiH kao državi, već o RS-u kao državi.

Christian Schmidt: Pa ni u RS-u nije bolje mladim ljudima! Kakva je ekonomska situacija izvan Banjaluke? Koliko ljudi uopće ima izvan Banjaluke? Gdje odlaze? Ko se bavi tim pitanjima? A siguran sam da politički predstavnici u RS-u imaju mnogo mogućnosti da djeluju i zahvaljujem se onima koji brinu o tim stvarima, jer znam da ima i takvih. A onaj ko se bavi tim pitanjima nije protivnik ili neprijatelj entiteta.

Oslobođenje: Naravno da nije. Ali, niste mi rekli hoće li Dodik biti sankcioniran?

Christian Schmidt: Ako nastavi sa ovakvom politikom, ekonomska situacija se u RS-u neće popraviti. A mislim da je važno da se popravi. Ako smo u situaciji da nam u regiji trebaju javne kuhinje, onda bi trebali da zvone svi alarmi kod političara u glavama.

Oslobođenje: Pa oni i zvone, ali na drugačije uzbune: u Crnoj Gori su problemi, u Makedoniji, evo i u Srbiji, BiH je u preozbiljnoj krizi, a i Vašoj zemlji je partner u regiji Vučić, a nije Zaev. Možda je i u tom problem?

Christian Schmidt: Ne mogu govoriti u ime njemačke vlade, mada sam lično susreo gospodina Zaeva. On je i u Njemačkoj upravo dobio jednu veliku nagradu. Moram reći otvoreno da jeste problematičan nastup EU. Nadam se ukidanju bugarske blokade kako bi se konačno pokrenuo proces pristupanja Sjeverne Makedonije i Albanije. Mislim da je Berlinski proces jako važan i to Berlinski proces kojeg će pratiti Berlin. Za svih šest zemalja Zapadnog Balkana, a tu spadaju i Priština i Beograd. I mislim da se mora raditi na Otvorenom Balkanu. BiH ima strukturalni i ekonomski potencijal jako visok, dobre uslove za razvoj, obrazovane ljude. Problem su saobraćajnice i

to je zadatak EU. Zemlja je prelijepa, ali ima puno brda i dolina. I figurativno rečeno. Zato još i više treba raditi na regionalnoj povezanosti a u cilju zajedničkog razvoja koji se ne smije prekidati na entitetskim granicama. Zar je tako teško reći – evo surađivat ćemo u privredi? Firme će surađivati. Ljudi iz Njemačke, Austrije, Francuske kažu – spremni smo da investiramo. Njih ne zanimaju razlike između Sarajeva i Banjaluke ili Tuzle i nekog drugog grada. Oni gledaju BiH i spremni su da daju svoj doprinos. A ovdje se politika miješa i u zdravlje ljudi, pogledajte primjer sa Agencijom za lijekove. To tako ne može.